

Цивільний захист і охорона праці в галузі міжнародних економічних відносин

Ступінь вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма: 292 «Міжнародні економічні відносини»
Курс навчання: 2, семестр 3
Кількість кредитів: 3 /90 годин
Мова викладання: українська
Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом
Консультації: Французький б-р, 24/26, к. 38, щотижнево за розкладом

СИЛАБУС

Викладач:	Ст. викл. Поліщук Любов Миронівна
Кафедра:	Кафедра фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти
Контактна інформація:	lubov_polishuk@ukr.net

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами відбувається під час лекційних та практичних занять, через платформу Zoom, Googlemeet, через вказаний E-mail

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета навчальної дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі міжнародних економічних відносин» полягає у формуванні у майбутніх фахівців вмінь та компетентностей для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці.

Завданням дисципліни передбачено засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захисту персоналу, населення, локалізації та ліквідації їхніх наслідків; соціальний добробут

населення, детермінанти, що на нього впливають; забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах сфер діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- характеристику осередків ураження, які виникають у надзвичайних умовах мирного і воєнного часу;
- способи і засоби захисту населення від вражаючих факторів, аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і невизначених умов пандемій та біологічних небезпек (зокрема Covid-19);
- порядок дій сил ЦЗ і населення в умовах надзвичайних обставин;
- методику прогнозування можливої радіаційної, хімічної, біологічної (бактеріологічної, вірусологічної) обстановки;
- основи організації і здійснення заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення при виникненні НС;
- законодавство про охорону праці на національному та міжнародному рівні;
- права, обов'язки та відповідальність працівника і керівника підприємства або закладу невиробничої сфери;

Вміти:

- практично здійснювати заходи захисту населення від наслідків аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і сучасної зброї масового ураження
- оцінювати радіаційну, хімічну, біологічну обстановку;
- використовувати знання законів про охорону праці при організації безпечної та здорової роботи;
- користуватися гарантіями прав громадян на охорону праці: встановлення робочого часу і часу відпочинку, охорони праці жінок і молоді, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці, відшкодування шкоди потерпілим.

ОПИС КУРСУ

Курс буде викладений у формі лекцій, практичних та організації самостійної роботи студентів.

Зміст навчальної дисципліни

<p>Тема 1. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій</p>	<p>Роль та місце захисту населення відповідно до Кодексу цивільного захисту України (01.07.2013 року). Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часів, їх вплив на життєдіяльність людей та характеристика осередків ураження. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні. Характеристика осередків ураження, що виникають при застосуванні сучасних засобів ураження. НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів вражаючих чинників джерел техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. Опис явищ, що прогножуються, перелік вихідних даних. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС.</p>
<p>Тема 2. Прогнозування, оцінка обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження.</p>	<p>Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними (РР) та небезпечними хімічними речовинами (НХР) під час аварійного прогнозування можливої обстановки за відповідними таблицями. Протирадіаційний захист в умовах радіаційної аварії, критерії для прийняття рішення щодо їхнього запровадження. Типові режими радіаційного захисту і функціонування ОГ в умовах радіоактивного забруднення місцевості. Медико-тактична характеристика аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах. Міжнародні акти щодо НС радіоактивного, хімічного та біологічного характеру: Конвенція про заборону розвитку, виробництва та накопичення бактеріологічних (біологічних) та токсинних засобів із 1972 року, Хартія Організації Об'єднаних Націй (ООН) про радіоактивне забруднення і поводження з радіоактивними матеріалами (1995 рік, Конвенція про заборону хімічної зброї та її знищення (1993 рік), Міжнародний договір з надзвичайних ситуацій та гуманітарної допомоги (2005 рік), Рамкова конвенція про контроль над транскордонними рухами небезпечними відходами та їх утилізацією (1989 рік), Міжнародні стандарти та протоколи Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ): Стандарти Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) щодо біологічної безпеки.</p>

<p>Тема 3. Загальні принципи захисту населення при НС та катастрофах. Надзвичайні ситуації воєнного часу.</p>	<p>Захист населення у надзвичайних ситуаціях. Основні принципи і способи захисту населення у надзвичайні ситуаціях. Захисні споруди цивільного захисту. Засоби індивідуального захисту населення. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях. Класифікація вибухо-пожежонебезпечних зон. Характеристика ступенів руйнування. Характеристика надзвичайних ситуацій воєнного часу (ядерної, хімічної, біологічної зброї масового знищення), особливості поведінки та захисту.</p> <p>Міжнародні принципи захисту населення при надзвичайних ситуаціях (НС) та катастрофах: принцип гуманітарної допомоги, принцип недоторканності, принцип необхідності і відповідності, принцип гуманітарного доступу.</p> <p>Міжнародні принципи захисту населення під час надзвичайних ситуацій у воєнний період (воєнні НС): принцип нешкідливості, принцип дії на користь цивільного населення, принцип диференціації, принцип гуманітарного доступу.</p>
<p>Тема 4: Роль міжнародних економічних відносин у запобіганні надзвичайних ситуацій та аварій</p>	<p>Запобігання надзвичайним ситуаціям та аваріям через міжнародні економічні відносини: обмін інформацією, співпраця в галузі безпеки, розвиток стандартів та нормативів, антитерористичні заходи, вирішення глобальних проблем людства та інші. Управління надзвичайними ситуаціями та аваріями через міжнародну економічну співпрацю: міжнародна гуманітарна допомога, фінансова підтримка, спільні ресурси та технології</p>
<p>Тема 5. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці.</p>	<p>Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці. Показник нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці. Державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП) міжгалузеві та галузеві. Система стандартів безпеки праці – державні стандарти України (ДСТУ) міждержавні, міжгалузеві та галузеві нормативні акти (ГОСТ ССБТ).</p>
<p>Тема 6. Міжнародні норми в галузі охорони праці та соціальної відповідальності</p>	<p>Охорона праці як невід’ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності.</p> <p>Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».</p> <p>Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.</p>

<p>Тема 7. Організація та практика охорони праці в компаніях</p>	<p>Розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства галузі. Пріоритет функцій забезпечення безпеки. Вимоги до охорони праці на робочих місцях. Заходи профілактики та лікування професійних захворювань. Права та обов'язки роботодавців та працівників у міжнародних компаніях. Декларація МОП «Основні принципи та права на роботі». Декларація принципів ООН щодо бізнесу і прав людини. Міжнародні стандарти Організації праці (МОП). Міжнародний кодекс з охорони праці (СОП). Декларація принципів та прав у сфері безпеки і охорони праці від СОТУ. Міжнародні стандарти ISO (ISO 45001) щодо систем управління охороною праці. Конвенція ООН про права людей з обмеженими можливостями. Стандарти SA8000. Стандарти OECD для підприємств з соціальною відповідальністю</p>
<p>Тема 8. Міжнародний досвід побудови систем соціального страхування.</p>	<p>Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Фонди соціального страхування від нещасних випадків. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг та профілактичних заходів. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду. Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника. Міжнародний досвід в сфері соціального страхування на основі страхових систем скандинавських країн, Німеччини, Швейцарії, Японії, США, Канади та України. Пенсійне законодавство країн світу. Конвенція Міжнародної організації праці (МОП) № 102 "Про мінімальні норми соціального страхування". Декларація принципів ООН щодо страхування. Конвенція Ради Європи про соціальну безпеку.</p>

Перелік рекомендованої літератури

1. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010. 384 с.
2. Гвозд'їй С.П. Вивчення ефективності навчання студентів основ безпеки та здоров'я на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Монографія. // Гвозд'їй С.П., Пеню В.В., Баштан С.О., Поліщук Л.М. та ін.; за заг. ред. Гвозд'їй С.П. Одеса: Одеський національний університет, 2021. 345 с.
3. Губачов, Олександр Ілліч. Безпека життєдіяльності та цивільний захист [Текст]: навч. посіб. / О. І. Губачов [та ін.]; Кременчук. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського, Навч.-наук. ін-т мех. інженерії, трансп. та природнич. наук. Кременчук: НОВАБУК, 2022. 269 с.
4. Кобилянський, Олександр Володимирович. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Текст]: лаб. практикум / О. В. Кобилянський, С. В. Дембіцька; Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ, 2017. 129 с.
5. Лазуткін, М. І. Термінологічний словник. Охорона праці. Цивільний

захист [Текст] Терминологический словарь. Охрана труда. Гражданская защита и безопасность жизнедеятельности. Terminological dictionary. Occupational safety and health. Civil protection and life safety / М. І. Лазуткін, Г. І. Слинько, М. О. Журавель; Запоріж. нац. техн. ун-т. 2-ге вид., допов. Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. 153 с.

6. Левчук, Катерина Олександрівна. Цивільний захист [Текст]: навч. посіб. Для студентів ВНЗ / К. О. Левчук, Р. Я. Романюк, А. О. Толок; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т (ДДТУ). Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2016. 324 с.

7. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Текст]: навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.]; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. Миколаїв: МНАУ, 2020. 275 с.

8. Плис, Михайло Михайлович. Безпека життєдіяльності та цивільний захист. Наочні матеріали [Текст]: навч. посіб. / Плис М. М., Плис М. М. [мол.]; [за ред. О. А. Півоварова, д-ра техн. наук, проф.]; ДВНЗ "Укр. держ. хім.-технол. ун-т". Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2017. 71 с.

9. Стеблюк, Микола Ілліч. Цивільна оборона та цивільний захист [Текст]: підручник / М. І. Стеблюк. 2-ге вид., переробл. К.: Знання, 2010. 488 с.

10. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. К.: Знання, 2010. 167 с.

10. Цивільний захист [Текст]: конспект лекцій для студ. всіх спец. і форм навчання / [В. О. Васійчук та ін.; за ред. В. Є. Гончарука]; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Л.: Вид-во Львівської політехніки, 2011. 208 с.

11. Яремко З.М. Охорона праці: навч. посібн. за ред. проф. З.М. Яремка / Яремко З.М., Тимошук С. В., Третьяк О.І., Ковтун Р.М.. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 345 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна « Цивільний захист та охорона праці в галузі міжнародних економічних відносин» незалежно від загальної кількості годин та кількості модулів, оцінюється за 100 – бальною шкалою.

Контроль успішності студентів здійснюється з урахуванням поточного та періодичного контролю. Змістовий модуль включає бали за роботу здобувача на лекційних та практичних заняттях (усне опитування, робота в групах, тестовий контроль знань, модульна контрольна робота), виконання самостійної роботи. Усі види робіт (практичні роботи, доповіді/презентації, їх захист, виконання практичних навичок, творчі завдання тощо, які виконує здобувач за визначеною тематикою) обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Поточний контроль проводиться у вигляді усного опитування (індивідуальне, фронтальне, співбесіда), оцінювання розв'язання розрахункових задач, оцінювання виконання практичних навичок;

оцінювання виконання самостійної роботи, доповідей/презентацій.

Періодичний контроль - контрольна робота за змістовим модулем у формі письмових тестових завдань.

Підсумковий контроль – залік. Загальна підсумкова оцінка (сума балів) складається з оцінки за поточний і періодичний контроль та за індивідуальне самостійне завдання (ІСЗ).

Схема розподілу балів:

Максимальна кількість балів за поточний контроль - 40.

Максимальна кількість балів за періодичний контроль - 20.

Максимальна кількість балів за індивідуальне самостійне завдання (ІСЗ) – 20.

Максимальна кількість балів за контрольну роботу - 20.

Критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Здобувач освіти		
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних/ розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом,	правильно вирішив більшість розрахункових

	<p>обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки</p>	<p>/тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання</p>
<p>Задовільно</p>	<p>володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків</p>	<p>може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків</p>
<p>Незадовільно з можливістю повторного складання</p>	<p>володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки</p>	<p>недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички</p>
<p>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</p>	<p>не володіє навчальним матеріалом</p>	<p>виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача</p>

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль									
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				ІСЗ	Сумабалів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
5	5	8	8	4	4	4	4	20	100
Контрольна робота за змістовим модулем 1 – 10				Контрольна робота за змістовим модулем 2 – 10					

Самостійна робота здобувачів:

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу виконується у бібліотеці, навчальних аудиторіях і лабораторіях кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти, комп'ютерних класах університету, а також у домашніх умовах.

До самостійної роботи відноситься: підготовка до лекцій, практичних занять.

Обов'язковою складовою для оцінки виконання самостійної роботи здобувача вищої освіти є підготовка індивідуального навчально-дослідного завдання: скласти алгоритм дій у двох надзвичайних ситуаціях різного походження. Алгоритм має складати інструкції для працівників щодо поведінки «До» (профілактика НС), «Під час», «Після» надзвичайної ситуації. Завдання виконується у вигляді таблиці, з позиції керівника установи. Студент може самостійно обрати завдання, які він готовий виконати для того, щоб дібрати бали, яких не вистачає, або для роботи під час аудиторних занять: самостійна підготовка доповідей (5 балів); опрацювання та підготовка відеоматеріалів з дисципліни (5 хвилин відеореферату – 10 балів кожному учаснику відео), робота в мережі Інтернет (добір матеріалів, статистики – 5 балів), складання тестів (20 запитань – 10 балів), кросвордів (20 запитань – 10 балів), ситуаційних завдань (1 ситуаційне завдання – 2 бали); участь у науково-практичних конференціях за тематикою дисципліни (10 балів заочна участь; 20 балів очна участь з отриманням сертифікату).

Результати самостійної роботи оцінюються під час поточного і періодичного контролю на лекціях і практичних заняттях.

Індивідуальне самостійне завдання (ІСЗ) з курсу «Цивільний захист та охорона праці в галузі міжнародних економічних відносин» – це один з видів самостійної роботи здобувача вищої освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІСЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Орієнтовна структура ІСЗ – у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Підготовка доповіді у вигляді презентації в програмі POWER POINT. Тему здобувач обирає з запропонованого викладачем переліку.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 10%). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Списування під час виконання контрольних заходів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування, тощо) навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій за погодженням з деканатом. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).